

23. februar 2026

J. nr. 24/13699

Projektforslag: Omlægning af Risebæk i forbindelse med etablering af Energi Ø Bornholm.

Bornholms Regionskommune, har modtaget en ansøgning omhandlende omlægning af vandløbet Risebæk ved et tidligt landskabsprojekt i forbindelse med etableringen af Energi Ø Bornholm.

Formål og begrundelse for projekt

I forbindelse med, at der skal etableres en højspændingsstation på det sydvestlige Bornholm, ses det nødvendigt at omlægge Risebækken på den strækning der ligger indenfor projektområdet. Strækningen fremstår i dag som en dyb udrettet grøft, og vandet i bækken er stærkt præget af okker. Ved omlægningen hæves vandløbet, og dermed vandstanden, inden for området, så okkerudvaskningen mindskes.

Miljøkonsekvensvurdering

Forud for behandlingen af ansøgningen i henhold til vandløbsloven er der udarbejdet en miljøkonsekvensvurdering og udstedelse af en §25 tilladelse.

Nuværende forhold

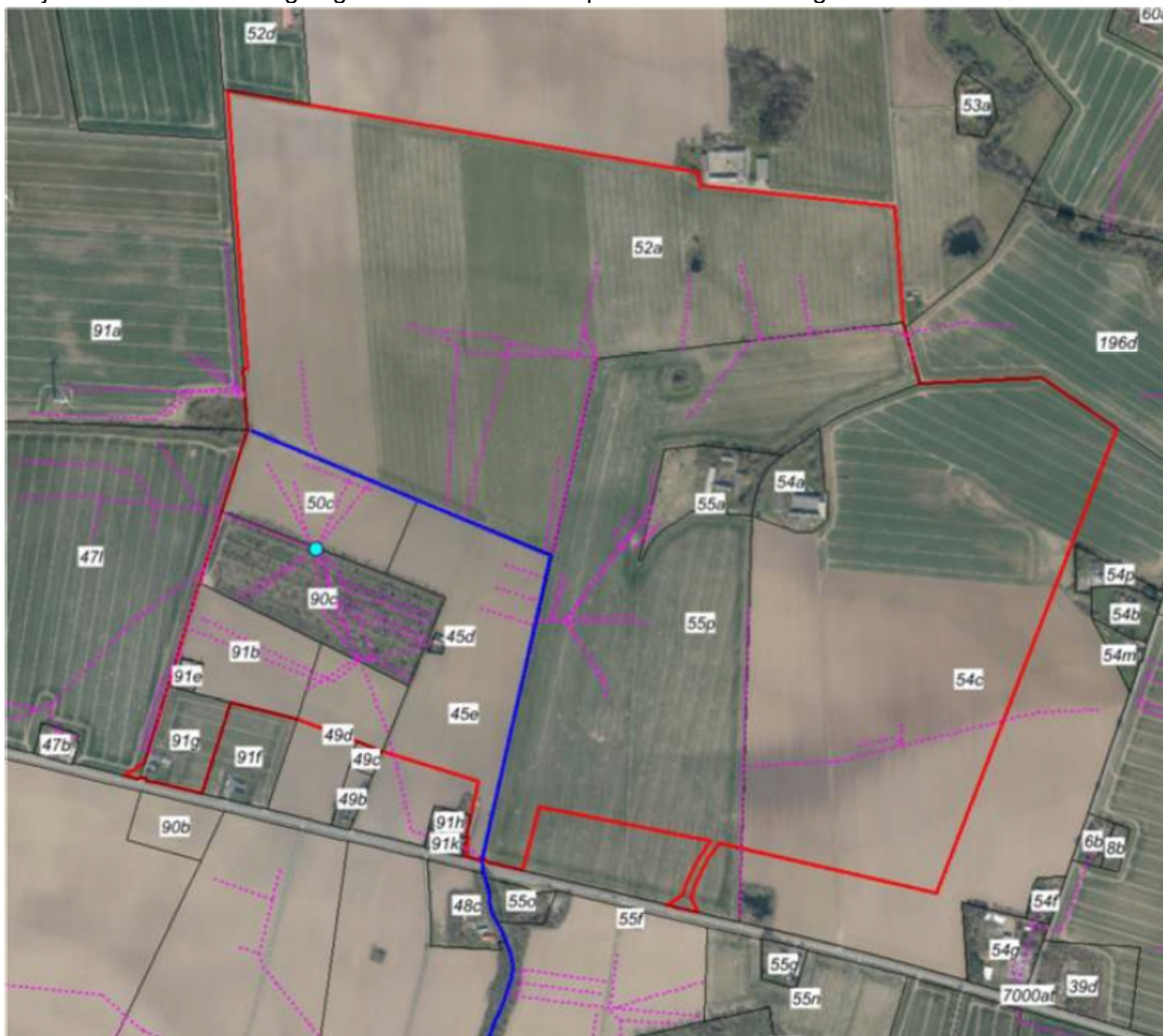
Ejerforhold

Omlægningen af Risebæk berører følgende matrikler:

50c	Søndre Landevej 94, 3720 Åkirkeby
52a	Duegårdsvejen 2, 3720 Åkirkeby
45e	Søndre Landevej 104, 3720 Åkirkeby
55p	Duegårdvejen 4U, 3720 Åkirkeby
90c	Vasegårdsvej 3V, 3720 Åkirkeby
91b	Søndre Landevej 94, 3720 Åkirkeby
49d	Søndre Landevej 94, 3720 Åkirkeby

Projektområdet

Projektområdet for omlægning af Risebæk kan ses på nedenstående Figur 1:

Figur 1 – Rød streg markerer Energi Ø projektområdet, hvor blå streg markerer placeringen af vandløbet Risebæk Lilla stiplede linjer markerer dræn i projektområdet.

Miljømæssige forhold

Risebækken begynder som en lille grøft vest for Vasegårdsvej og fortsætter med en stærkt reguleret strækning gennem stationsområdet frem til Søndre Landevej. Derfra fortsætter vandløbet som et skovvandløb med gode fysiske forhold frem til kysten. Strækningen, som skal omlægges, er forløbet mellem Vasegårdsvej og Søndre Landevej.

I projektområdet er Risebækken ikke omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3 og vandområdeplanerne 2021-2027.

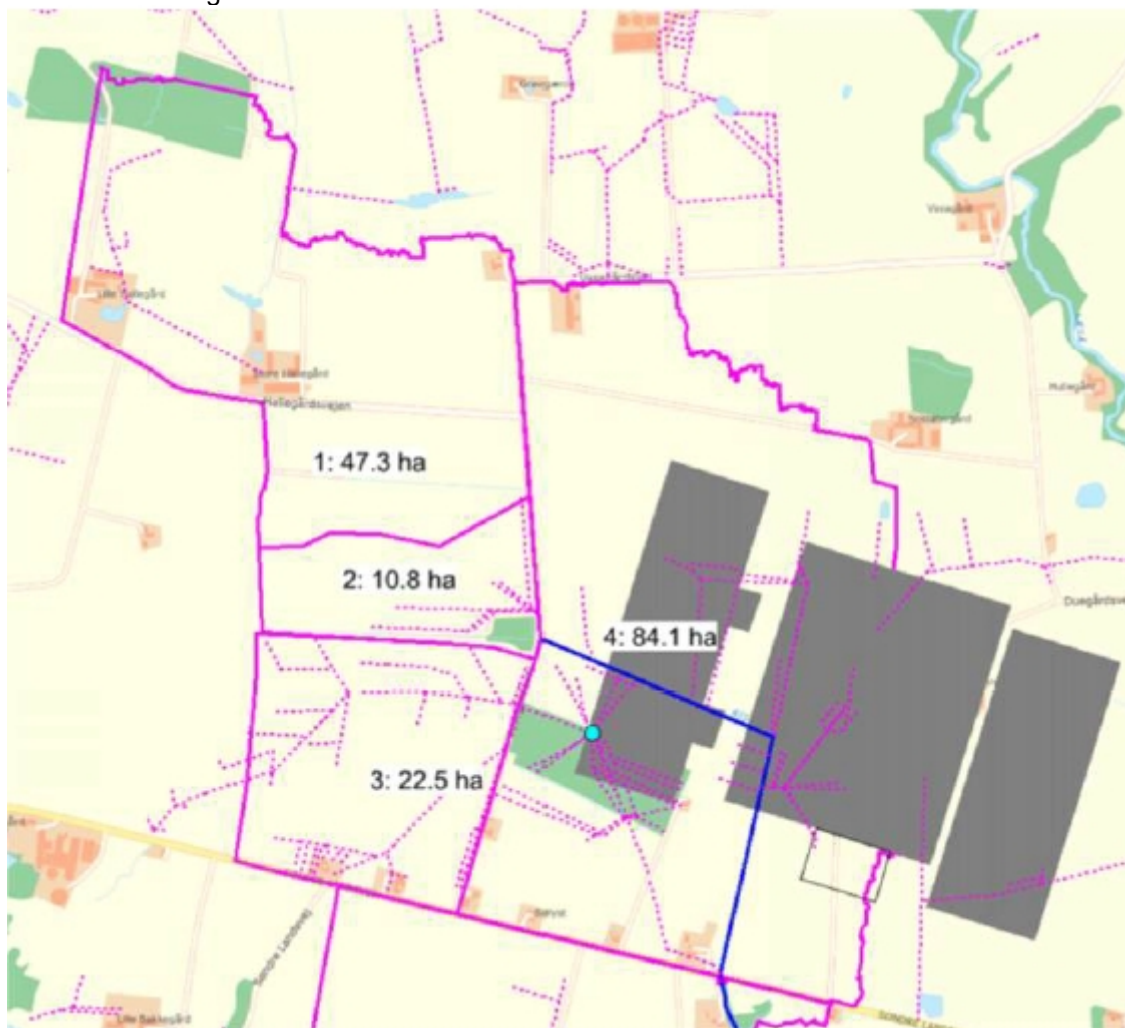
Syd for Søndre Landevej, er vandløbet omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3 og vandområdeplanerne 2021-2027.

Den sydlige del af Risebækken fra Søndre Landevej og ud til havet, har opnået sit miljømål omkring god økologisk tilstand baseret på parameteren benthiske invertebrater.

Bornholms Regionskommune vil forud for en afgørelse, vurdere ovenstående forhold.

Opland til Risebæk

Vandet der ledes til Risebæk indenfor projektområdet, stammer fra fire oplande. Oplandene kan ses på nedenstående Figur 2.

Figur 2 – Billedet viser 4 oplande til Risebæk indenfor projektområdet.

Opland 1 afleder til mosen lige vest for Vasegårdsvej, hvorfra vandet løber under vejen til Risebækkens. Opland 2 afleder samme sted, men omfatter kun arealet syd for det foreslåede indtag. Opland 3 afleder til en drænbrønd i stationsområdet.

Et mindre drænområde vest for opland 3 leder mod vest og under Søndre Landevej, da terrænet falder den vej, og det er derfor ikke medtaget. Opland 4 omfatter selve stationsområdet. Størstedelen afvander nu via dræn til den eksisterende strækning af Risebækken.

Det samlede opland til Risebæk i projektområdet, er vurderet til værende omkring 2 km².

Ansøgningen

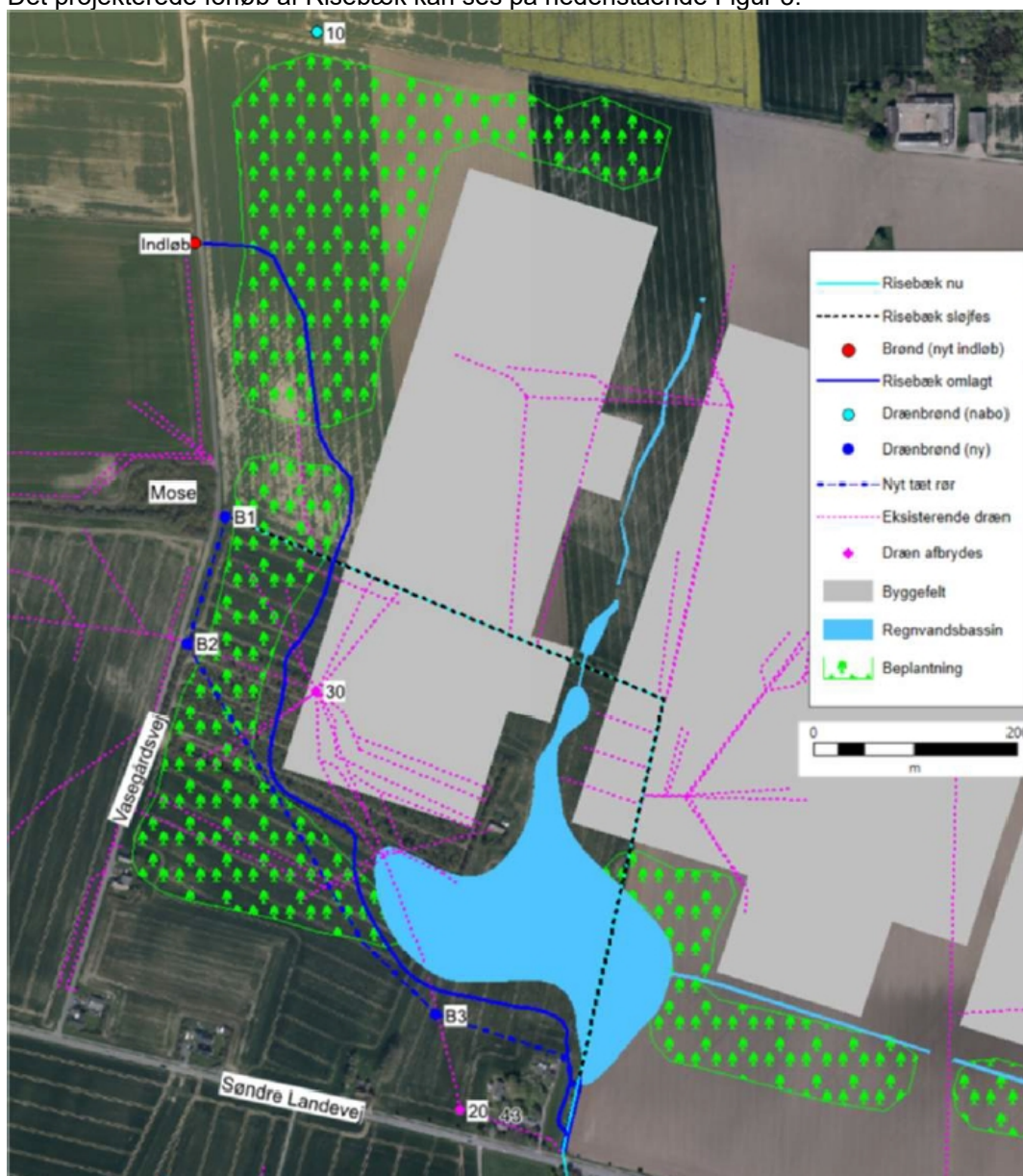
Ved projektet sløjfes næsten hele det eksisterende forløb af Risebækken inden for stationsområdet, og der anlægges i stedet et mere terrænnært vandløb. Herved hæves grundvandsstanden i området med alunskifer med ca. 1-1,5 m for at mindske udvaskningen af okker. I de vestlige oplande er der ikke alunskifer og okkerproblemer.

Det nye forløb begynder med en indløbsbrønd i grøften på vestsiden af Vasegårdsvej ca. 270 m nord for den nuværende underføring. Herved bliver næsten hele det nordvestlige opland (1) ført til det nye vandløb.

Det sydvestlige opland (3) er drænet. Afløbet fra dette drænoiland føres med et nyt tæt rør gennem projektområdet frem til underføringen under Søndre Landevej. Røret erstatter det eksisterende hoveddræn fra vest (som går gennem et kommende byggefelt).

Der er et restopland (2) nord og vest for mosen på 10,8 ha, som ikke fanges af indløbsbrønden. For at sikre uændret afvanding fra restoplandet ledes dette vand også gennem nævnte rør, da det på grund af terrænforholdene ikke kan ledes i det nye åbne forløb, der har højere bund end det nuværende vandløb.

Det projekterede forløb af Risebæk kan ses på nedenstående Figur 3:

Figur 3 – Mørkeblå streg illustrerer det projekterede forløb af Risebæk.

Ny skikkelse af Risebæk

Da afstrømningen på Bornholm varierer meget, anlægges det nye vandløb som et dobbeltprofil med en 30 cm bred strømrende ca. 10 cm under en afsats. Herved opretholdes en vis vanddybde i strømrenden under normal vandføring samtidig med, at vandløbet kan håndtere meget store afstrømninger.

Den eksisterende strækning er kanalagtig og har meget ringe fysisk variation. Den er gravet 2-3 meter bred, og nogle strækninger er præget af tilgroning med bl.a. dunhammer samt aflejringer af okker hvilket kan ses på Figur 4.

Figur 4 – Risebæk opstrøms Søndre Landevej er udformet som en kanal og er præget af okker.

Den nye strækning vil få større fysisk variation på grund af dobbeltprofilen og udlæg af stenmaterialer. Dette vil øge vandløbets biologiske kvalitet.

Udlæg af stenmaterialer

På størstedelen af det nye forløb bliver faldet ringe. Der lægges et tyndt lag singles i bunden som substrat, ca. 5 cm. Derudover lægges der spredte marksten (diameter ca. 200-400 mm) med 1 sten pr. 5 meter, skiftevis i højre og venstre side.

På de sidste 70 m ned til landevejen bliver vandløbet som nævnt til et stryg. Der lægges her en blanding af 75% singles og 25% pigsten (60-100 mm) samt marksten (1 pr. meter) som erosionsbeskyttelse. Tilslutningen til det eksisterende vandløb erosionssikres ligeledes med sten.

Okker

På grund af de specielle geologiske forhold er der pyrit i jorden, som stammer fra alunskifer. Alunskiferen ligger nær eller få meter under dyrkningslaget. Når pyrit iltes, udvaskes det til vandløbet, som derfor belastes med okker. Risebækken er nu stærkt påvirket af okker, da et afvandingsprojekt i 1980'erne har sænket grundvandsstanden. For at mindske problemet er det afgørende at hæve vandstanden, så iltningen af de pyritholdige lag standses.

Omlægningen af Risebækken betyder således, at vandstanden i området hæves med 1-1,5 meter, hvilket forventes at medføre en markant reduktion i udvaskningen af okker.

Etablering af nyt hoved rør

Det oprindelige indløb til Risebæk sløjfes, brønden beholdes. Vandet fra moseområdet på vestsiden af vasegårdsvej ledes derfor til brønd 1, sydpå til brønd 2, på tværs af projektområdet ned til brønd 3 inden det ledes ned i Risebæk inden rørføring under Søndre Landevej. Dette forløb er illustreret med mørkeblå stiplede strek på ovenstående Figur 3.

Regnvandsbassin

Bornholms Regionskommune behandler samtidig en ansøgning omhandlende etableringen af et regnvandsbassin. Regnvandsbassinet ansøges om at udlede direkte til Risebæk. Udsivning sikres ved at holde en afstand på 25 meter mellem bassin og vandløb, eller sikre at bassinet er tætnet.